כגון דקיימי דרא דגברי ואמרי א] כדקאי קאי. מנא הא מילתא דאמור רבנן זיל בתר רובא מנלן דכתיב °אחרי רבים להטות" ב] ,*רובא דאיתא קמן כגון ט' חנויות וסנהדרין לא קא מיבעיא לן, כי קא מיבעיא לן רובא דליתיה קמן כגון קטן וקטנה מנלן? א"ר אלעזר (סימן זמן שבח מכנש) אתיא מרישא של עולה דאמר קרא °ונתח אותה לנתחיה" אותה לנתחיה **ולא נתחיה לנתחים, וניחוש שמא ניקב קרום של מוח אלא לאו משום דאמרינן זיל בתר רובא, ממאי, דילמא דפלי ליה ובדק ליה ואי משום 'אותה לנתחיה ולא נתחיה לנתחים' ה"מ היכא דחתיך ליה לגמרי אבל היכא דלייף לית לן בה, מר בריה דרבינא אמר אתיא משבירת עצם בפסח, דאמר רחמנא °ועצם לא תשברו בו" וניחוש שמא ניקב קרום של מוח, אלא לאו משום דאמרינן זיל בתר רובא, ממאי דלמא דמנח גומרתא עליה וקלי ליה ובדיק ליה דתניא ג] *המחתך בגידים והשורף בעצמות 'אין בו משום שבירת עצם ר"נ בר יצחק אמר אתיא מאליה דאמר רחמנא °חלבו האליה תמימה" וליחוש שמא נפסקה חוט השדרה, אלא לאו משום דאמרינן זיל בתר רובא, וכי תימא דמתתאי פסיק לה, °לעומת העצה" אמר רחמנא *מקום שהכליות יועצות, ממאי דלמא דפתח לה ובדיק לה, ואי משום 'תמימה' הני מילי היכא דחתכה לגמרי אבל היכא דלייף לית לן בה, רב ששת בריה דרב אידי אמר אתיא מעגלה ערופה דאמר רחמנא °"הערופה" כשהיא שלמה תיהוי, וליחוש דלמא טרפה היא אלא לאו משום דאמרינן זיל בתר רובא וכי תימא מאי נפקא מינה? הא *אמרי דבי רבי ינאי "כפרה" כתיב בה כקדשים, רבה בר רב שילא אמר אתיא מפרה אדומה דאמר רחמנא °ושחט ושרף מה שחיטתה כשהיא שלמה אף שריפתה כשהיא שלמה, וליחוש דילמא טרפה היא, אלא לאו משום דאמרינן זיל בתר רובא, וכי תימא מאי נפקא מינה? "חטאת" קרייה רחמנא, רב אחא בר יעקב אמר אתיא משעיר המשתלח דרחמנא אמר °ולקח את שני השעירים" "שיהו שניהם שוים, וליחוש

דילמא

תורה אור
שמות כג · ויקרא א · שמות יב · ויקרא ג · שם · דברים כא · במדבר יט · ויקרא טז

כגון דקיימי דרא דגברי · האחד עומד במפתן ורואה ומגיד לזה וזה לזה עד הכהן דלא בציר: **מנא הא מילתא** · איידי דאיירי במנא הא מילתא דחזקה נקט נמי הא: **מנלן** · בתמיה: **תשע חנויות** · כולן מוכרות בשר שחוטה ואחת מוכרת בשר נבלה ונמצא בשר בארץ הלך אחר הרוב דהא קמן חזינא דרובא דהיתירא: **וסנהדרין** · דתנן (סנהדרין דף מ·) י"ב מזכין וי"א מחייבין זכאי: **קטן וקטנה** · דפליגי רבנן עליה דר"מ ביבמות (דף סא:) דתנן *יבם קטן שבא על יבמה קטנה יגדלו זה עם זה ולא חיישינן שמא תמצא איילונית או הוא סריס ונמצא פוגע באשת אחיו שלא במקום מצוה דבעי להקים לאחיו שם והאי לאו בר הכי הוא אלא אמרינן זיל בתר רוב קטנים דעלמא דאינם סריסים והיינו רובא דליתיה קמן: **אתיא מרישא של עולה** · שאין יכולין לחלוטו ולבדוק בקרום של מוח שמא ניקב והוא אחת מי"ח טרפות משום דכתיב (ויקרא א) ונתח אותה לנתחיה ולא נתחיה לנתחים שאסור לחתוך נתחיה אחד לשנים וקרבן טרפה פסולה בשמעתא קמייתא דמנחות (דף ה:) שכשהוא אומר למטה מן הבקר שאין ת"ל אלא להוציא את הטרפה: **דפלי ליה** · ד] קורעו וחולהו ולא יבדיל: **פלי** · פרטי"ר בלע"ז: ה] **לייף** · מחובר תרגום וחברת ותלפף: **גומרתא** · גחלת: **וקלי ליה** · לעצם הגולגולת לבדוק ליה לקרום: **המחתך בגידין** · אע"פ דקשין כעצמות: **מאליה** · המקריב שלמים או חטאת מכבש וא"ל קרב אליה עם האימורים מן הכליות ולמטה לצד הזנב והזנב קרי ליה אליה ו]: **חוט השדרה** · שנפסק טרפה וכולהו תנינא באלו טריפות (לקמן מב·): **דמתתאי פסק ליה** · שמשפיל לחותכה סמוך לזנב שאפילו נפסק החוט באותו אליה אין הבהמה נטרפה בו כדאמרינן באלו טריפות (שם מה:) עד היכן חוט השדרה עד בין הפרשות דהיינו כנגד הירכים שהחוט מתפצל שם לג' האחד פורש לצד עצם ימין האליה שקורין הנק"ש בלע"ז והשני לשמאלו והאמצעי הולך כדרכו עד סוף הזנב ומבין הפרשות ולמטה לא מתקרי חוט השדרה להטריף בו שכבר ז] הבהמה נסמך על ירכה ולא על חללה ואין צריך לחוט והא נמי מבין הפרשות ולמטה פסיק לה לאליה ובודק כל החוט הנשאר מבין הפרשות ולמעלה עד המוח של ראש שהוא יוצא משם: **מקום שהכליות יועצות** · למעלה מן הפרשות הוא בברכות (דף סא·) אמרינן לב מבין כליות יועצות: **היכא דלייף** · שמחובר מבחוץ לצד הגב ואינו פותח לצד הגב אלא לצד החלל מבקע את השדרה כולה לארכה: **שלמה תהוי** · אפילו לאחר עריפה שלימות אלמא לא מצית למיתבר גרמי ולמיבדק אי טרפה היא דניתי אחריתי: **מאי נפקא מינה** · אי טרפה היא הא לאו קרבן הוא ומהערופה ח] לא נפקא אלא שתהא לעולם כעין עריפה שלא ינתחנה לאברין אבל טרפות מחיים לא שמעינן מינה: **האמר ט] ר' ינאי** · בקדושין (דף נז·) לענין לאסור בהנאה: **כפרה כתיב בה כקדשים** · כפר לעמך ישראל מה קדשים אסורין בהנאה אף היא אסורה בהנאה וה"ל לענין טרפה מהתם תיפוק: **כשהיא שלמה** · שלא ינתחנה: **חטאת קרייה רחמנא** · (במדבר יט) למי נדה חטאת היא:

ודילמא

דקיימי דרא דגברי · בלא זה היה יכול לומר כגון שהיה אדם אחד עומד לשם בשעת הסגר ורואה שלא חסר אלא רוצה לפרש באותו ענין שאף הכהן עצמו היה יכול לידע:

מנא הא מילתא דאמור רבנן זיל בתר רובא · וא"ת כיון י] דאמרינן זיל בתר חזקה כ"ש בתר רובא דרובא וחזקה רובא עדיף* וי"ל דלרב אחא בר יעקב בעי דלא קים ליה חזקה מקרא ולמאי דמפרש רבינו חיים דהא דרובא עדיף מחזקה לא יא] מסברא אלא ילפינן מפרה אדומה דאזלינן בתר רובא אע"ג דאיכא חזקה כנגד הרוב דאוקי גברא שמזין עליו בחזקת טמא אתי שפיר הכא: **אבל** היכא דלייף לית לן בה · מקשין אמאי לא יליף מכל קרבנות דדחו שבת ולא חיישינן שמא ימלא קרבן טרפה ונמצא שחלל שבת וי"ל דאין יכול להוכיח משם דאיכא למימר דמספק נמי אמר רחמנא דלדחי שבת מצות קרבן כמו שבפיקוח נפש אמרינן בספ"ק דכתובות (דף טו:) דלא הלכו בו אחר הרוב:

דמנח גומרתא כו' · ואפילו חל ערב פסח להיות בשבת מלאכה שאי אפשר לעשות מע"ש דוחה את השבת: **אתיא** מעגלה ערופה · תימה דלא דחי גבי פרה ועגלה כיון דלייף לית לן בה וי"ל *דמשמע דבשעת עריפה ולאחר עריפה תהיה שלימה כמו בשעת שחיטה ועריפה:

הערופה כשהיא שלמה · לקמן בפרקין (כד·) דרשינן נמי מהערופה זאת בעריפה ואין אחרת בעריפה ובסוף פרק כל הבשר (לקמן קיז:) גבי דבר שנעשה מצותו יב] אמר תרי מיעוטי כתיבי ושמו הערופה וי"ל דמהערופה משמע שפיר ההוא מיעוטא דזאת בעריפה ומדסמך העגלה להערופה דרשינן העגלה שלמה: **אתיא** מפרה אדומה · וא"ת כיון דפרה בת שתי שנים א"כ דילמא היינו משום · דאוקמיה אחזקה שאינה טרפה למ"ד *טרפה אינה חיה ומיהו כאן י"ל דאיכא חזקה אחרת כנגדה דהעמד טמא על חזקתו אבל לקמן דיליף מעדים זוממים קשה וי"ל דכל חזקה שלא נתבררה ולא נודעה אפילו שעה אחת לא אזלינן בתרה ויש ללמוד מתוך כך הלכה למעשה דאם עשה גביעות מכמה בהמות ואח"כ נשחטה האחת ונמצאת טרפה שכולם אסורות דאין לי להעמיד פרה אחזקתה ולומר השתא הוא דנטרפה מיהו בטרפה מחמת שהגיאה היא סרוכה דאם היינו בקיאין לבדוק אפשר שהיה לה היתר אין לאסור דהוה ליה ספק ספקא ספק אינה טרפה א] ואם תמצא לומר טרפה אימא דלאחר כך נטרפה: **חטאת** קרייה רחמנא · תימה דלא קאי האי טעמא בריש אין מעמידין (ע"ז כג:) דדייק התם גבי פלוגתא דרבי אליעזר ור' יהושע עד כאן לא פליגי אלא בחטאת אבל היכא דודאי רבעה פסולה ש"מ דפרה קדשי מזבח היא ומשני דשאני פרה דקרייה רחמנא חטאת אלא מעתה תפסל ביוצא דופן אלמה תניא הקדישה ליוצא דופן פסולה ור"ש מכשיר פירוש ואי איתא להאי דרשה דחטאת מסתמא אקרא לא הוה פליג ר"ש ומסיק אלא שאני פרה הואיל ומום פוסל בה דבר ערוה ועבודת כוכבים פוסלין בה לכך פסולה ברביעה וביוצא דופן כשרה ורבנן דפסלי ביוצא דופן משום דסברי דקדשי מזבח היא ומיהו על כרחיך אי אפשר לפרשה כן דבכל דוכתא אמרינן שאני פרה דקדשי בדק הבית היא א"כ הוה אתי כר"ש ונראה לפרש דהכי פריך אלא מעתה תפסל ביוצא דופן ופריך לכולהו טעמי בין נפרש דטעמא דרביעה משום דקדשי מזבח היא בין נפרש משום דחטאת קרייה רחמנא דמסתמא ר"ש לא פליג ארבותיו רבי אליעזר ורבי יהושע ומשני שאני פרה הואיל ומום פוסל בה ולא גרסינן אלא ובספרים לא היה כתוב אלא שבקונטרס הגיה וכתב ה"ג אלא וטעמא דחטאת קרייה רחמנא לעולם קאי לרבנן דפסלי ביוצא דופן ואם תאמר לרבי שמעון

דלית

עה א מיי' פ"ו מהלכות מעשה קרבנות הלכה יט:

עו ב מיי' פ"י מהלכות ק"פ הלכה ה:

[קדושין פ: יבמות קיט: נדה יח:]

[בכורות יט: יבמות קיט:]

עז ג מיי' פ"א מהלכות מעשה קרבנות הלכה יח:

עח ד מיי' פ"י מהלכות רוצח הלכה ב:

[עי' תוס' לקמן כד: ד"ה מנין]

עט ה מיי' פ"ה מהלכות עבודת יוה"כ הלכה יד:

נושא
מקור
ללכת בתר רוב ברובא דליתא קמן
מצבה הוכחות (מקורות) דאזלינן בתר רוב ברובא דליתא קמן
= דמיות

וגי' מהר"מ דמשמע דבשעת שריפה ועריפה תהיה כו' ומוחק תיבת ולאחר

◆

שיטה מקובצת

א] כגון דקיימי דרא דגברי ואמרי לא בצר לא בצר כדקאי קאי: ב] אחרי רבים להטות רובא עי' ב"ב תוס' בסוף דף יט ע"ב: ג] וקלי ליה ובדיק ליה דתניא אבל השורף בעצמות והמחתך בגידים אין בה: ד] דפלי ליה מבקעו וחורצו ולא יבדיל. פלי פנדיר בלע"ז: ה] לייף מחובר תרגום וחברת ותלפיף ת"ב בקצת ס"י נמצא דפלי ליה חבור בגנם פשוט וחרוא נמי מקושר. דאתא לקמיה דרב סלא חסידא כל יומא הוה פלי ליה לקמיה כך מצאתי בס"י: ו] והזנב קרי ליה אליה תמיהה שאין רשאי לבקעה ולחלקה ואפילו לבודקה הס"ד: ז] לא מתקרי חוט השדרה להטריף בו שכבר כלה כחו שכבר הבהמה נסמך גבה על ירכה ולא על חללה: ח] הא לאו קרבן הוא ומהערופה נמי לא נפקא לן אלא שתהא לעולם: ט] האמר דבי ר' ינאי בקדושין וכו' נ"ב נ"א בקצת ס"י האמר דבי ר' ינאי ילפי' מקדשים לאסור בהנאה: י] וא"ת כיון שלמדנו דאזלינן בתר וכו': יא] מחזקה לא ילפינן מסברא: יב] גבי דבר שנעשה מצותו אין מועלין בו אמרינן תרי מיעוטי כתיבי:

[יבמות קיט:]

◆

גליון הש"ס

גמ' ולא נתחיה לנתחים · ע"ל דף כז ע"א תוס' ד"ה מנין:

◆

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] תד"ה אתיא מפרה אדומה וכו' ואם תמצא לומר טרפה · נ"ב עיין בעיגולא דאימתא למהר"א לאנדסהאפער בספר סדר אליה רבה חופה דף נ"ח ע"ד מ"ש בזה:

פסחים פה: [תוספתא פסחים פ"ו]

[שמות כו]

[ברכות סא:]

קדושין מי [זבחים עב: מגילה כא: ע"ז כג:]

◆

רבינו גרשום

אדהכי דכהן הלך לביתו עמדו לשם דרא דגברי והם ראו דלא בצר כלל ומשום הכי צריך להסגיר ועדיין א' אני דלאו אוקים מילתא אחזקה: כגון תשע חנויות וסנהדרין לא קא מיבעיא לי' דאיכא חנויות כיצד כולן מוכרות בשר שחוטה ואחת מוכרת בשר נבלה ומצא אדם חתיכה של בשר בארץ אמרינן דכל דפריש מרובה פריש וכשרה · סנהדרין כיצד אי שלשים וששה לזכות שלשים וה' לחובה אחרי רבים להטות · אלא כי קא מיבעיא כגון קטן וקטנה כלומר דאמרינן קטן וקטנה לא חולצין ולא מיבמין קטן שמא ימצא סריס חמה ומאי סריס חמה שאירע לו מחמת חולי כלומר שנפלו לו בני מעים שלו בביצים או נרב' ומאי קטנה שמא תמצא אילונית שאין לה דדין ואינה ראויה לילד ואינה ראויה ליבום ומדליבום אינה ראויה לחליצה נמי אינה ראויה והשתא קא מיבעיא ליה חולצין או מיבמין או לא מי אזלינן בתר רובא ורובא אין נמצאין לא סריס חמה ולא אילונית או לא אזלינן בתר רובא ויכולין לחלוץ וליבם: ונתח אותה לנתחיה אותה לנתחיה ולא נתחיה לנתחים כלומר הראש יפריש מן גופה ולא הראש עצמה לנתחים וליחוש שמא וכו' (תרוייהו) [ופסול] הוא לעולה אלא תדע דאזלינן בתר רובה דאינו ניקב קרום של מוח: ממאי דלמא דפלי ליה ובדיק ליה · כלומר בקעו לצד אחד אבל היכא דלייף שמחובר היה עדיין מתחת דלא ניתח אותה כולה לנתחים לית לן בה ולא מצית מהכא למילף דזיל בתר רובה: דמנח גומרתא עליה וקלי ליה · כלומר על העצם של ראש מניח גחלת ושורף העצם כנגד קרום של מוח ורואה אם ניקב קרום של מוח ואם לאו והכשר אין בו משום שבירת עצם · ועדיין לא מצית למילף מהכא דזיל בתר רובה: וכי תימא דמתתי ופסיק ליה כלומר דפסיק ליה במקום חוט השדרה למטה מן העצה כלפי הראש · לעומת העצה אמר רחמנא וכו': אבל היכא דלייף כלומר שמחוברת א) שצריכה תמימה מצד אחד לית לן בה: אתיא מעגלה ערופה וכו' · וליחוש שמא טרפה אלא תדע דזיל בתר וכו' ·

וכי

א) נראה דצ"ל שמחוברת מצד אחד דעדיין היא תמימה לית לן בה.